

IMATRAN KAUPUNKI

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS
VUODELTA 2008

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	3
2. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TYÖSKENTELY	3
2.1 Tehtävät	3
2.2. Kokoonpano	4
2.3. Toiminta ja yhteistyö	5
3. HAVAINNOT ARVIOINTIKAUDELTA 2008	6
3.1. Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet	6
3.2. Konserniyhteisöille asetetut toiminnalliset tavoitteet	7
3.3. Arviointikauden perehtymiskohteet	8
4. VALTUUSTOKAUDEN ARVIOINTI	14
5. VALTUUSTOKAUDEN AIEMPIEN ARVIOINTIKERTOMUSTEN JOHDOSTA TEHTYJEN TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI	18
6. YHTEENVETO	20
VIITTEET	21
Liite arviointikertomukseen	23

1. JOHDANTO

Vuoden 2008 tilinpäätöksellä saavutettiin valtuustokauden vuosikatetavoite. Vuosikate oli 12,4 M€ positiivinen. Tilikausi jäi ylijäämäiseksi ensimmäistä kertaa valtuustokaudella. Myös toimintakatteessa pysyttiin, tosin sen jälkeen kun valtuusto oli talousarviovuoden aikana myöntänyt määrärahan-
korotuksia alkuperäiseen talousarvioon.

Positiivisesta tuloksesta huolimatta on vuoden 2008 tilinpäätöstä kuitenkin syytä luonnehtia lisäpelivarain antajana, valtuustokauden loppupuolella alkaneen maailmantaloudellisen taantuman johdosta. Kaupungilla on taseen omassa pääomassa olevaa ylijäämää nyt vajaa 14,4 M€, mikä on erittäin tärkeä asia tulevien vuosien varalta.

Imatran kaupungin talous on erittäin suurten haasteiden edessä. Voidaan pitää selvänä sitä, että taloudellisesti heikompina aikoina kansalaisille tuotettavien peruspalveluiden merkitys korostuu¹. Edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen on turvattava, talousarviossa on myös pystyttävä osoittamaan, miten rahoitustarve katetaan².

Päätyneen valtuustokauden viidellä avaintavoitteella³ tähdättiin kaupungin taloudellisen tilanteen kohentamisen lisäksi asukasvirtojen kääntämiseen Imatran kannalta suotuisampaan suuntaan. Asukasmäärän pienenemisen ja ikääntyvien kaupunkilaisten määrän lisääntymisen sekä lapsi-ikäluokkien pienenemisen katsottiin olevan perusteina palvelutuotannon mitoittamiselle väestökehityksen mukaiseksi. Kaupungin taloudellisen tilanteen kohenemisen kannalta olennaisiksi tekijöiksi nähtiin myös elinkeinopolitiikan kilpailukyky sekä seudullinen ja alueellinen yhteistyö.

2. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TYÖSKENTELY

2.1 Tehtävät

Kuntalain 71 §:n mukaan valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavaksi ajaksi. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- järjestää hallinnon ja talouden tarkastus,
- valmistella valtuustossa päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä
- arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet

Imatran kaupungin tarkastussäännön 4 §:n mukaan⁴ lautakunnan tehtävänä on:

- seurata tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista ja muutoinkin tilintarkastajan tehtävien suorittamista,
- tehdä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi,

- huolehtia siitä, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa
- tehdä aloitteita ja esityksiä lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

2.2. Kokoonpano

Vuosiksi 2005-2008 valittu kaupunginvaltuusto valitsi⁵ tarkastuslautakunnan jäsenet toimikautensa arviointia varten.

Arviointikaudella 2008 tarkastuslautakunta toimi seuraavassa kokoonpanossa (suluissa montako kertaa osallistunut kokoukseen):

Veikko Pohjola, puheenjohtaja	(SDP)	(14/14)
Esa Hirvonen, varapuheenjohtaja	(KOK)	(11/14)
Saana Helminen, jäsen	(SDP)	(9/14)
Sirkka Nurminen, jäsen	(SDP)	(13/14)
Jari Länsivuori, jäsen	(SDP)	(11/14)
Erkki Matilainen, jäsen	(KD)	(12/14)
Kaija Tuuha, jäsen	(KESK)	(13/14)
Seppo Nissinen, varajäsen	(SDP)	(0/14)
Pirkko Jauho, varajäsen	(KOK)	(0/14)
Saini Eskelinen, varajäsen	(SDP)	(0/14)
Sirpa Mönkäre, varajäsen	(SDP)	(0/14)
Ilkka Virta, varajäsen	(SDP)	(0/14)
Toimi Hälvä, varajäsen	(KD)	(0/14)
Tuomo Hallikas, varajäsen	(KESK)	(1/14)

Tarkastuslautakunta vasemmalta Esa Hirvonen, Sirkka Nurminen, Erkki Matilainen, Kaija Tuuha, Saana Helminen, puheenjohtaja Veikko Pohjola, Jari Länsivuori ja tarkastaja Iiro Parjanne.

Tarkastuslautakunnan asiat valmisteli ja esitteli tarkastaja Iiro Parjanne.

Tilintarkastuspalvelu on päättyvällä valtuustokaudella ostettu Oy Auditor Ab:ltä. Vastuullisena tilintarkastajana on toiminut JHTT Ulla-Maija Lakonen.

2.3. Toiminta ja yhteistyö

Tarkastuslautakunta työskenteli arviointikaudella työohjelmansa mukaisesti. Kohteena olivat kaupungin teknisen toimen sekä Imatran Veden ja Imatran Lämmön tuottamat palvelut. Tutustumiskohteina olivat seuraavat toimintayksiköt:

- Imatran Lämpö
- Varikko
- Imatran Vesi (*kaupungin tukikohta, Immalan vedenottamo ja jätevedenpuhdistamo*)

Lisäksi lautakunta kuuli seuraavat yksiköiden toimintaesittelyt:

- Teknisen toimen yleisesittely
- Aluekunnossapito ja viheralueet
- Kaupunkirakenne ja kunnallistekniikka
- Hallintopalvelut
- Toimitilat

Lautakunta piti työkokouksen 13 kertaa. Päätöskokouksia pidettiin kolme, joista kaksi työkokouksen yhteydessä. Päätöskokousten asiat olivat tarkastuslautakunnan talousarvioesitys vuodelle 2009, tilintarkastuspalvelujen hankinta vuosille 2009-2012, vuoden 2008 tilintarkastuskertomus ja -pöytäkirja, vastuuvapauden myöntäminen tilivelvollisille vuodelta 2008 sekä vuoden 2008 arviointikertomus.

Tilintarkastaja on raportoinut tarkastuksistaan tarkastuslautakunnalle. Lautakunta on käsitellyt tilintarkastajan työohjelman työkokouksessaan 22.09.2008. Tilintarkastajan raportti on käsitelty työkokouksessa 02.12.2008. Päätöskokouksessa 14.05.2009 käsiteltiin tilintarkastuskertomus ja -pöytäkirja.

Ulkoisen valvonnan ja konsernijohdon kokouksia (valvonnan yhteistyökokous) pidettiin tarkastuskauden aikana kaksi. Keskustelun aiheina olivat mm. seuraavat asiat:

- talousarvion noudattaminen (lisämäärärahoihin turvautuminen)
- tarkastuslautakunnan saamat vaikutelmat syksyn 2008 perehtymiskohteista
- teknisen toimen erilaiset toimenpiteet valtuuston avaintavoitteiden saavuttamiseksi
- varikon, Imatran veden ja Imatran Lämmön kirjanpidollinen asema

- luottamushenkilö- ja virkamiesjohdon toimenpiteet talouden ja toiminnan sekä talouden seurannan uudelleenorganisoinniseksi ja budjetin läpinäkyvyyden lisäämiseksi
- riittämätön toimintatapa talousarvion seurannassa
- asenne määrärahojen riittävyyden ja seurannan suhteen talousarviovuoden aikana
- säästöihin ja tehokkuuteen tähdänneiden kehittämisprosessien todelliset vaikutukset
- kustannusten seuranta hankkeiden yhteydessä
- kaupungin organisaatiomuutoksen päätavoitteet
- erikoissairaanhoidon kustannusten jatkuva kasvu
- sairaanhoitopiirin laskutus
- määräaikaiset työsuhteet sosiaali- ja terveystoimessa
- toiminnallisten tavoitteiden asettamisen problematiikka

Valtuuston vuoden 2008 talousarviossa tarkastuslautakunnalle asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuivat. Tarkastuslautakunnan (kustannuspaikka 191) toimintakatteen toteutuma vuonna 2008 oli 81,5 % alkuperäiseen talousarvioon nähden.

3. HAVAINNOT ARVIOINTIKAUDELTA 2008

3.1. Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet

Hyväksyessään talousarvion valtuusto asettaa kaupungille toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet². Talousarvioon otetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Lähtökohta on, että toimialojen pitää pystyä toteuttamaan valtuuston hyväksymät tavoitteet talousarvioon hyväksytyllä määrärahalla.

Vuoden 2008 talousarvion sisältämät toiminnalliset tavoitteet eivät muodosta niin johdonmukaista kokonaisuutta, että tilinpäätöksen perusteella olisi mahdollista esittää tavoitteiden toteutumisesta täsmällinen johtopäätös. Tarkastuslautakunta esittää jäljempänä olevassa taulukossa tavoitteiden toteutumisesta oman arvionsa.

Valtuuston hyväksymällä talousarviolla ja lisämäärärahoilla kaupungin tavoitteista toteutui vain 61 %. Tähän ei kaupunginhallitus ole tilinpäätöksessään ottanut kantaa.

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen 2008

Toimiala	Tavoitteita yht.	Toteutu- neet kokonaan tai lähes kokonaan	Toteutu- neet osittain	Ei toteutu- neet	Toiminta- katteen alitus / ylitys €	Määrä- rahan korotuk- set
Konsernin esikunta	14	7 % (1/14)	86 % (12/14)	7 % (1/14)	146 000	
Sosiaali- ja terveystoimi	12	50 % (6/12)	50 % (6/12)		202 000	4,5 M€
Kasvatus- ja opetuspalvelut	13	69 % (9/13)	31 % (4/13)		473 000	
Kulttuuripalvelut	9	67 % (6/9)	33 % (3/9)		52 000	
Liikunta- ja nuorisotoimi	11	45 % (5/11)	55 % (6/11)		75 000	
Tekninen toimi	11	64 % (7/11)	27 % (3/11)	9 % (1/11)	34 000	0,5 M€
Ympäristötoimi	11	100 % (11/11)			162 000	
Yhteiset palvelut	10	90 % (9/10)	10 % (1/10)		478 000	
Liiketoiminta	11	73 % (8/11)	27 % (3/11)		62 000	
KÄYTTÖTALOUS YHTEENSÄ	102	61 % (62/102)	37 % (38/102)	2 % (2/102)	4 850 000	5,0 M€
Investoinnit					722 000	1,2 M€

Sosiaali- ja terveystoimen kohdalla lopulliseen toteutumaan vaikutti merkittävästi sairaanhoitopiirin päätös palauttaa kunnille liikaa perittyä maksuosuutta.

3.2. Konserniyhteisöille asetetut toiminnalliset tavoitteet

Valtuuston tulee⁶ päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista.

Imatran kaupunginvaltuusto hyväksyy vuosittain talousarviokäsittelyn yhteydessä konserniyhteisöjen taloussuunnitelman. Valtuusto voi⁷ ohjata asettamallaan tavoitteilla tytäryhteisöjä niiden omassa tavoitteenasettelussa. Valtuuston ohjaus, joka toteutuu ensisijaisesti talousarviossa ja -suunnitelmassa, ei sido oikeudellisesti tytäryhteisöjä. Tavoiteasettelu on luonteeltaan välillistä, pääomistajan tahdon esiintuomista.

Konserniyhteisö	Tavoitteita yht.	Toteutuneet kokonaan tai lähes kokonaan	Toteutuneet osittain	Ei toteutuneet
Imatran YH-Rakennuttaja Oy	3	33 % (1/3)	66 % (2/3)	
Imatran Vuokra-asunnot Oy	3	33 % (1/3)	66 % (2/3)	
Imatran Seudun Yritystilat Oy / alakonserni	2	50 % (1/2)	50 % (1/2)	
Imatran seudun Kehitysyhtiö Oy	15	53 % (8/15)	40 % (6/15)	7 % (1/15)
YHTEENSÄ	23	48 % (11/23)	48 % (11 /23)	4 % (1/23)

Vuoden 2008 taloussuunnitelmassa konserniyhteisöille asetetuista toiminnallisista tavoitteista toteutui tarkastuslautakunnan arvion mukaan 48 % kokonaan tai lähes kokonaan.

3.3. Arviointikauden perehtymiskohteet

Tekninen toimi

Teknisen lautakunnan puheenjohtajisto ja toimialajohtaja pitivät tarkastuslautakunnalle yleisesityksen teknisestä toimesta. Vuoden 2009 alusta voimaan astuneeseen kaupungin organisaatorakennemuutokseen suhtauduttiin alkusyksystä 2008 epäilevästi teknisessä toimessa niin virkamiesjohdon kuin luottamushenkilöidenkin taholla. Huolenaiheena oli yhtenäisten työketjujen ehjinä pysyminen uudistuksen jälkeen. On kuitenkin syytä muistaa, että valtuuston päättäessä uuteen palvelutuotantorakenteeseen siirtymisestä taustalla⁸ oli yhtenä tavoitteena nimenomaan saada samaan ohjaukseen talous, henkilöstö, omaisuus ja maankäyttö.

Henkilöstön eläköityminen on teknisessä toimessa voimakasta ja rekrytointivaikeuksia on tiettyjen ammattiryhmien kohdalla. Toimiala on mielestään jo kriittisillä rajoilla sen suhteen, että palvelut pystytään tuottamaan. Henkilöstön sairastumisten koetaan aiheuttavan toimialalla jatkuvasti huomattavia ongelmia.

Voidaan todeta, että päättyneen valtuustokauden aikana teknisen toimen ja liiketoiminnan vakituinen henkilöstö⁹ väheni 12 henkeä eli 5,8 %. Kaupungin vakituinen henkilöstö kokonaisuudessaan on samaan aikaan vähentynyt vain 0,2 % eli teknisen toimen ja liiketoiminnan osalta henkilöstön vähenemä on ollut keskimääräistä suurempaa. Sairauspoissaolot olivat¹⁰ teknisessä toimessa vuonna 2008 kaupungin keskiarvoa korkeammalla tasolla. Sairauspoissaolojen määrä henkeä kohden on teknisessä toimessa kuitenkin selvästi laskenut viimeksi kuluneen kolmen vuoden aikana.

Strategisena linjauksena tulee olla, miten teknisen toimen palvelut tullaan jatkossa tuottamaan.

Toimialoilla on sitovana määrärahana toimintakate, jonka puitteisiin toiminta täytyy sopeuttaa. Teknisen toimen vuoden 2008 toimintakate pysyi valtuuston myöntämän lisämäärärahan jälkeen talousarvion puitteissa. Toimintakulut kuitenkin ylittivät alkuperäisen talousarvion 1,6 M€. Teknisellä toimella ovat toimintakulut kasvaneet alkuperäisiä talousarvioita suuremmiksi koko valtuustokauden ajan. Valtuustokauden aikana teknisen toimen toteutuneiden toimintakulujen kasvu on ollut 11,1 %. Samaan aikaan toteutuneiden toimintatulojen kasvu on ollut vain 3,1 %.

Imatran Lämpö

Tarkastuslautakunta vieraili Imatran Lämmön tiloissa Kuusirinteen lämpökeskuksessa. Rakennuksen oheistilat (toimisto-, korjaamo- ja henkilöstötilat) vaikuttivat erittäin tilavilta siellä työskentelevään työntekijämäärään nähden. Teknisessä lautakunnassa¹¹ päätettiin aloittaa lämpökeskuksen suunnittelu- ja selvittelytyöt ja varautua lämpökeskusinvestointiin vuoden 2006 talousarviosta lähtien. Lämpökeskuksen tarvetta perusteltiin Vuoksenniskan, Virasojan ja Mataran alueen lämmöntuotannon varmistamisella. Kaupungin sisäinen tarkastus selvitti¹² vuonna 2008 investoinnin kulkua. Investointiin sisällytettiin lämpökeskuksen lisäksi myös toimi- ja korjaamotilojen rakentaminen. Alkuperäinen investointitarve muuttui hyvän hallintotavan vastaisesti. Käyttämättä jääneen määrärahan siirto toiseen kohteeseen tapahtui jälkikäteen saadulla valtuutuksella.

Kaukolämmöstä perittävien asiakashintojen osalta tarkastuslautakunta on pitänyt erikseen keskustelutilaisuuden kaupungin virkamiesjohdon kanssa. Kyseessä on tilanne, jossa kaukolämmön asiakashintoja on nostettu samaan aikaan kun Imatran Lämmölle on kertynyt vuosittaisissa tilinpäätöksissä huomattavia ylijäämiä. Päättäneen valtuustokauden aikana kaukolämmön myyntihinta on noussut 53,3 %. Koko maan hintavertailussa Imatra on ollut kärkipäässä. Tekninen lautakunta¹³ reagoi syksyllä 2008 asiaan tarkistamalla hintoja. Valtuusto hyväksyy vuosittain talousarvion käsittelyn yhteydessä Maksut ja myyntitulot-ohjelman. Ratkaisuvälillä maksuista päättämisessä kuuluu tekniselle lautakunnalle teknisen toimen johtosääntöjen mukaisesti.

Vuosi	Imatra kaukolämpö*	Imatran Lämmön tilikauden yli- / -alijäämä
2008	65,85	2,19 M€
2007	54,42	2,05 M€
2006	54,17	1,93 M€
2005	42,96	1,43 M€

* Kaukolämmön toteutunut vuosittainen myyntihinta (€/Mwh), veroton keskihinta

Kaukolämmön hintojen esimerkkivertailuja muihin kuntiin nähden:

	1.7.2008 alkaen*	1.7.2007 alkaen*	1.7.2006 alkaen*
Imatra (Imatran Lämpö)	103,19	77,32	80,36
Joutseno (Joutsenon Energia Oy)	87,93	75,32	84,47
Lappeenranta (Lappeenrannan Energia Oy)	71,05	69,07	67,56
Riihimäki (Riihimäen Kaukolämpö Oy)	76,05	71,05	69,28
Kotka (Kotkan Energia Oy)	68,75	66,22	64,45
Kouvola (Vari Oy)	57,75	58,75	53,89
Koko maan keskiarvo	80,04	72,40	70,41

* Kaukolämmön hinta (kokonaishinta + liittymismaksun 10 % korko €/Mwh) ,veroineen - esimerkkiasiakkaana pientalo, ohjeellinen rakennustilavuus 500 m³, vuosienenergia 20 Mwh)
(LÄHDE: Energiateollisuus ry, Kaukolämmön hintatilastot)

Imatran valtuusto ei ole linjannut Imatran Lämmön ja Imatran Veden osalta periaatteita liiketoiminnan tuoton suuruudesta.

Kaikkien energiamuotojen hinnoittelupolitiikan tulee olla tasavertainen asukkaita kohtaan. Kaupungin taloutta ei voida paikata "piiloverottamalla" osaa kuntalaisista.

Imatran Vesi

Imatran Veden osalta erityisen huolestuttavaa on vesijohto- ja jätevesiviemäriverkoston kunto. Vesi on välttämättömyyshyödyke, jonka turvallinen saaminen tulee varmistaa osoittamalla riittävät resurssit.

Toimialan näkemyksen mukaan verkostojen saneeraukseen ei myönnetä riittävästi määrärahoja. Kuitenkin Imatran Vedelle on kertynyt tilinpäätöksiin ylijäämiä. Seuraavan sivun taulukossa esitetään vuotovesiprosentit, verkostojen saneeraukseen käytetyt investointirahat sekä Imatran veden vuosittaiset ylijäämät.

Vuosi	Vuotovesi-% (varsinainen vuotovesi), vesijohtoverkosto ¹	Vuotovesi-%, jätevesiviemäriverkosto ²	Verkostojen saneeraukseen käytetyt investointirahat	Imatran Veden tilikauden yli- / - ali jäämät
2008	30 %	67 %	661 000	399 708
2007	39 %	66 %	129 000	395 049
2006	31 %	58 %	295 000	557 404
2005	25 %	62 %	233 000	496 091

¹ **Vesijohtoverkosto:**

Varsinainen vuotovesi, johon sisältyy mm. pelastuslaitoksen ja vapaapalokuntien sammutusvesi ja työmaiden käyttämä vesi, joiden määrä on pieni.

² **Jätevesiviemäriverkosto:**

Vuotovesi eli laskuttamaton viemärivesi = Käsitelty viemärivesi - laskutettu jätevesi - naapurikuntien jätevesi.

Vuotavien verkostojen takia rahaa menee hukkaan. Käsiteltyä vettä vuotaa vesijohtoverkosta ulos ilman laskutusta. Vuotava vesijohtovesi aiheuttaa laimenemista jätevesissä, mikä nostaa jäteveden puhdistuskustannuksia ja kiihdyttää vuotoa jätevesiviemäriverkoston. Mikäli kaikki vuotovedet saataisiin pois, varsinainen suora säästö olisi¹⁴ vuositasolla noin 174 000 €.

Vesihuoltolain (4.18 §) mukaan vesihuollon maksujen tulee olla sellaiset, että pitkällä aikavälillä voidaan kattaa vesihuoltolaitosten investoinnit ja kustannukset. Tällä perusteella voidaan odottaa, että Imatran Veden ylijäämät käytetään verkostojen saneeraukseen.

Nokian vesikatastrofin jälkeen lähetettiin Imatran Vedeltä verkostojen kuntoselvityksiä sosiaali- ja terveysministeriön kunnille esittämän pyynnön mukaisesti. Imatran Veden selvityksessä todettiin, että kevään 2008 aikana tullaan tarkistamaan seuraavan viiden vuoden investointitarve ja laaditaan saneerausohjelma. Tarkastuslautakunnan saamien tietojen mukaan saneerausohjelma on menossa tekniseen lautakuntaan toukokuussa 2009. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan on tärkeää, että ohjelmassa osoitetaan verkostojen todellisen kunnan mukainen investointitarve. Saneerausohjelman laatiminen saattaa olla haasteellinen tehtävä, mikäli investointitarve esimerkiksi nähdään toteuttamismahdollisuuksiltaan epärealistisena.

Varikko

Varikon toiminnan järjestämispaikka ja -tapa on asia, joka herättää selvästi epä tietoisuutta. Vaihtoehtoja mahdollisen uusiin tiloihin siirtymisen varalta on toimialalla kartoitettu, mutta selvitystyö varikon tulevaisuuden järjestämisvaihtoehtojen suhteen on saatava täyteen vauhtiin. Samassa yhteydessä on syytä myös kartoittaa mahdollisuudet kustannussäästöihin ja esimerkiksi

kuntien väliseen yhteistyöhön. Tulee tutkia erilaisiin yhtiömuotoihin siirtymisen mahdollisuudet.

Varikolla tehtävästä työstä suuri osuus myydään kaupunkiorganisaation ulkopuolelle. Voidaan kysyä, onko kunnan tehtävä myydä tällaisessa mittakaavassa ulos palveluita. Toisaalta ulosmyynnin suuri osuus edesauttaa asiantuntevan ja osaavan työvoiman pitämistä kaupungissa. Ammattihenkilöstön pysyvyyttä silmälläpitäen on syytä myös kartoittaa yhteistyömahdollisuudet lähikuntien kanssa.

Aluekunnossapito

Valtuusto¹⁵ myönsi tekniselle toimelle 0,5 M€n määrärahan korotuksen, teknisen lautakunnan¹⁶ mukaan lisärahoitustarve johtui huomattavalta osin aluekunnossapidosta. Kunnossapidettävät alueet ovat kasvaneet. Määrärahat eivät teknisen lautakunnan mukaan kuitenkaan ole kasvaneet ja palvelutasoa on jouduttu laskemaan vuosittain. Muun muassa katuvaloenergian hinnannousun todettiin merkittävästi lisänneen aluekunnossapidon kustannuksia.

Aluekunnossapidon toiminta on hyvin näkyvää kuntalaisten jokapäiväisen liikkumisen kannalta. On syytä käydä periaatekeskustelu aluekunnossapidon palvelutasosta.

Kaupungin alueen tie- ja katuverkoston kunnon osalta lautakunta on kuullut teknisen toimen asiantuntijoiden kommentteja. Teiden ja katujen kunnossapitoon myönnettyjä määrärahoja ei toimialalla pidetä läheskään riittävinä tarpeeseen nähden. Imatralla on¹⁷ kunnossapidettäviä katuja 10,25 metriä asukasta kohden, mikä on enemmän kuin useissa vertailukunnissa. Kunnossapidettävää verkostoa on noin 757 km (4,5 miljoonaa neliometriä). Liikennealueiden hoitoon talousarviossa myönnetyt määrärahat ovat laskeneet vuodesta 2006 vuoteen 2008. Voidaan kuitenkin todeta, että koko tekniselle toimelle alkuperäisissä talousarvioissa myönnetty toimintakulut ovat päättyneen valtuustokauden aikana kasvaneet 3,9 %. Toteutuneiden toimintakulujen osalta kasvu on ollut vielä suurempaa, 11,1 %. Toimialan tulee itse ratkaista, mihin se valtuuston myöntämät rahat käyttää. Tiestön kunnon ylläpidon osalta tehtävillä päätöksillä on näkyvä vaikutus ja paineita määrärahojen suuntaamiseksi siihen tulee eri tahoilta. On käytävä periaatekeskustelu rahoitettavien kohteiden priorisointijärjestyksestä.

Valtuustossa voitaisiin lisäksi käydä keskustelua siitä, olisiko kaupungin strategioissa syytä painottaa enemmän kevyen liikenteen raittien käyttöä, hoitoa ja huolenpitoa. Kevyen liikenteen nykyistä laajamittaisempi suosio olisi askel ekologisempia elämäntapoja kohti. Lisäksi kevyen liikenteen raittien kunnossapito on lautakunnan saamien tietojen mukaan¹⁷ yleisesti ottaen halvempaa kuin ajoneuvoliikenteen väylien kohdalla.

Kaupunkirakenne ja kunnallistekniikka

Tonttimarkkinointia on viime vuosina tehty intensiivisen kampanjan voimin. Kampanjaa on tukenut Rakentajaksi Imatralle-ohjelma. Tontteja on valtuustokauden aikana⁹ luovutettu tai myyty yli tavoitteen. Tonttipolitiikalla ei kuitenkaan kyetä riittävästi vaikuttamaan asukasvirtojen kääntämiseen, siinä työpaikkojen syntyminen on olennainen tekijä.

Kunnallistekniikan rakentamisessa olisi vastualueen mukaan tarpeellisia työkohteita moninkertaisesti siihen määrään nähden, mitä pystytään olemassa olevin resurssein tekemään. Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnallistekniikan investointeihin nimettyjen hankkeiden osalta sitovana määrärahana on enintään kolmelle vuodelle ajoitettava hankekohteen kustannusarvio¹⁸. Käyttötalouden puolella kunnallistekniikan suunnittelussa toimintavapautena on teknisen toimen toimintakate. Näiden puitteissa tulee käyttökohteet asettaa tärkeysjärjestykseen.

Kaavoituksen osalta ovat epäselvät toimeksiannot aiheuttaneet takavuosina epätietoisuutta. Tarkastuslautakunta on jo aikaisemmin¹⁹ kiinnittänyt huomiota toimivaltaan ja oikeaan hallintomenettelyyn. Vuoden 2009 alusta voimaan astuneen kaupungin uuden organisaatorakenteen myötä on kaupunkisuunnitteluprosessia lisäksi uudistettu.

Kartta- ja mittausyksikön osalta uusia kehitysnäkymiä ovat tietotekniikan tehokas hyödyntäminen maastotehtävissä sekä Paras-hankkeeseen liittyvä kuntien välinen mittausyhteistyö. Tässä toimitaan seudullisen ja alueellisen yhteistyön muodossa valtuuston hyväksymän avaintavoitteen³ mukaisesti.

Toimitilat

Toimitilojen vastualueella päätehtävänä on kiinteistöjen riittävän toimintakunnon säilyttäminen. Tarkastuslautakunta suosittelee tietotekniikan tehokkaampaa hyödyntämistä kiinteistöjen kunnon seurannassa.

Vuoden 2009 alusta voimaan astuneessa kaupungin uudessa palvelurakenteessa osa toimitilojen toiminnasta siirtyi osaksi kaupungin keskushallintoa.

Muut havainnot

Lautakunta on tarkastellut myös kaupungin investointien kehitystä. Aiempaa tarkemmin tulee käydä priorisointikeskustelua siitä, mihin investointirahat käytetään. On lisäksi tärkeää, että investointirahat kohdistetaan nimenomaan siihen kohteeseen, johon ne on myönnetty. Päätösvalta investointiohjelmasta on aina valtuustolla.

Kaupunginhallituksen tuli tilikaudelta 2008 laatia laajennettu konserni-tilinpäätös. Imatra-konsernin vuosikatteeksi muodostui 16,7 M€. Tilikauden tulos jäi 2,7 M€ ylijäämäiseksi. Konsernin lainakanta vuoden 2008 tilinpäätöksessä on 145 M€ (5 032 €/asukas).

Hallituksen tuli toimintakertomuksessaan tehdä lisäksi selkoa mm. siitä, miten sisäinen valvonta ja siihen sisältyvä riskienhallinta on kunnassa järjestetty²⁰. Hallitus toteaa vuoden 2008 tilinpäätöksessään, että sisäisessä tarkastuksessa valmistellaan kevään 2009 aikana johtamisen, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointimalli systemaattisen arvioinnin toteuttamiseksi kaikilla organisaatiotasoilla. Kaupungin riskienhallinta-suunnitelma viedään kevään 2009 aikana hallituksen päätettäväksi.

Tarkastuslautakunta vieraili Karjalainen kotitalo-ulkomuseossa Pässiniemessä. Historiallisesti arvokkaiden kiinteistöjen kunnostamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Museoalueen rakennusten kunto ja erityisesti rakennusten kattojen huolto tulisi saattaa sellaiselle tasolle, että se edesauttaa rakennusten säilymistä. Tarkastuslautakunnan tietojen mukaan niin teknisessä toimessa kuin sivistystoimessakin on valmisteltu suunnitelmia ulkomuseon päärakennuksen katon kunnostamiseksi lähivuosien aikana.

4. VALTUUSTOKAUDEN ARVIOINTI

Talousarvion pitävyyden osalta valtuusto ei ole käyttänyt sitä päätösvaltaa, joka sillä on. Valtuustokauden aikana vuosina 2005-08 hyväksyttiin⁹ kesken tilivuosien tulleita määräraahankorotusesityksiä 18,5 M€ talousarvioiden käyttötalous- ja investointiosat huomioiden. Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on kuntalain mukaan²¹ noudatettava talousarviota.

Lainakannan suuruus vuoden 2008 lopussa oli 62,9 M€. Päättyneen valtuustokauden aikana⁹ lainakanta on noussut 12,1 M€. Asukasta kohti lainaa oli vuoden 2008 jälkeen 2 176 €, mikä on 456 €/asukas enemmän kuin valtuustokauden ensimmäisen tilinpäätöksen jälkeen.

Avaintavoitteet

Päättyneen valtuustokauden avaintavoitteiden³ taustalla oli kaupungin väkiluvun väheneminen ja väestörakenteen muuttuminen aiempaa enemmän vanhimpiin ikäluokkiin painottuvaksi. Avaintavoitteiden todettiin hyvin toteutuessaan lisäävän Imatran elinvoimaa ja palauttavan kilpailukykyä asukkaiden hyvinvointia vaalien.

(Ks. myös liite: "Valtuustokauden 2005-08 avaintavoitteiden ja strategisten linjausten toteutuminen")

Palvelujen mitoittaminen väestökehityksen mukaiseksi

Valtuuston avaintavoitepäätöksen mukaan palvelutarjonnan tulee olla laadukasta väestörakenteen muutokseen sovittaen. Omaa palvelutuotantoa

tulee kehittää jatkuvasti tehokkuutta hakien. Tilojen ja muiden resurssien käyttö tulee optimoida.

Kaupungin väestö on valtuustokauden aikana vähentynyt yli 800:lla hengellä²², mikä merkitsee n. 2,8 %:n vähennystä. Samaan aikaan⁹ kaupungin toimintakulut ovat kasvaneet 12,4 %. Toimintakate on kasvanut 9,8 %. Henkilöstökulut ovat kasvaneet 13,1 %. Henkilöstömäärässä taas on tapahtunut 2 %:n verran vähennystä valtuustokauden aikana, henkilöstön määrä oli vuoden 2008 lopussa 1932.

Verrattaessa henkilöstökustannusten, toimintakatteen ja toimintakulujen kehitystä väestökehitykseen voidaan todeta, että avaintavoite ei ole täyttynyt niin kuin on odotettu.

Toimenpiteitä palvelujen mitoittamiseksi väestökehityksen mukaiseksi on kuitenkin tehty. Esimerkkinä voidaan mainita valtuuston²³ päätös siirtymisestä kolmen toimialan malliin kaupungin palvelutuotannon järjestämisessä. Hankkeessa on olennaisena tavoitteena talouden, henkilöstön, omaisuuden ja maankäytön saaminen samaan ohjaukseen.

Koulutuslautakunta päätti viime valtuustokaudella²⁴ alueorganisaatiomalliin siirtymisestä perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen järjestämisessä. Valtuusto päätti²⁵ lisäksi kasvatusta ja opetustoimen sekä kulttuuritoimen yhdistämisestä. Valtuuston päätöksellä on myös kouluverkostoa supistettu²⁶. Kasvatusta ja opetustoimessa on kaiken kaikkiaan tehty²⁷ viime valtuustokauden aikana hyvin runsaasti rakenteellisia ja toiminnallisia muutoksia toiminnan mitoittamiseksi väestökehityksen mukaan.

Sosiaali- ja terveystoimi on vuoden 2008 aikana käynnistänyt uuden vanhusten ryhmäkodin toiminnan²⁸. Vanhuspalveluissa on lukuisin erilaisin ratkaisuin haettu⁹ toiminnan tehostamista ja kustannussäästöjä. Valtuusto²⁹ on lisäksi velvoittanut sosiaali- ja terveystoimen käynnistämään palvelurakennetta koskevan tarkastelun. Sosiaali- ja terveystoimen lautakunta on raportoinut³⁰ rakennemuutossuunnitelmastaan kaupunginhallitukselle.

Vuosikatteen nostaminen 10 M€:n tasolle valtuustokauden aikana

Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, pitkäaikaisiin sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin.

Valtuustokauden tavoitteena oli vuosikatteen nostaminen 10 M€:n tasolle. Tavoitteeseen on pyritty tilojen ja muiden resurssien optimoinnin lisäksi mm. panostamalla palveluostojen tekemiseen ammattitaitoisesti ja tehokkaasti, korostaen ostopalvelun laadun määrittelyä ja kunnan vastuuta asiakkaalle.

Valtuustokaudelle asetettu vuosikatetavoite saavutettiin, sillä vuoden 2008 tilinpäätöksessä vuosikate oli 12,4 M€. Vuosikatella pystyttiin vuonna 2008 myös kattamaan suunnitelman mukaiset poistot 8,8 M€.

Valtuustokauden lopussa tuli tavoitteen mukaan lisäksi 10 M€n vuosikate-tavoitteesta olla investointeihin käytettävissä noin 8 M€/v. Vuonna 2008 nettoinvestointimenot olivat 12,0 M€. Valtuustokauden tavoite toteutui siis myös tältä osin.

Kilpailukyky elinkeinopolitiikassa

Valtuusto halusi avaintavoitepäätöksellään varmistaa yritysten kasvutahdon siten, että Imatralla olevien, tänne laajenevien ja uusien yritysten kasvutahdon kehittymistä on pystyttävä edistämään. Venäjä-mahdollisuudet on valtuuston päätöksen mukaan hyödynnettävä. Rajan läheisyyden matkailulle, yritys-elämälle ja kansalaisyhteistyölle tarjoamat mahdollisuudet on pystyttävä hyödyntämään. Osaamisesta tulee myös huolehtia paikallisesti. Koulutusta tulee kehittää elinkeinoelämän ja opiskelijoiden tarpeita vastaavasti.

Imatra, Rautjärvi ja Ruokolahti ovat sopineet yhteisen elinkeinopolitiikan toteuttamisesta Imatran seudulla. Päävastuu seudun elinkeinoasioiden hoitamisesta ja elinkeinostrategian seurannasta on annettu Imatran Seudun Kehitysyhtiö Oy:lle, joka on valtuustokauden aikana tehnyt hyvin runsaasti toimenpiteitä strategiassaan määriteltyjen keskeisten tavoitteiden toteuttamiseksi. Tavoitteet liittyvät yritysten kasvuun, matkailijoiden määrään ja tarjontaan, Venäjän hyödyntämiseen, asiantuntijaverkostoon, elinkeinorakenteen laajentamiseen sekä edunvalvontaan³¹.

Valtuustokauden aikana on uusia yrityksiä perustettu Imatran seudulla vajaa 600 kappaletta. Seutukunnalla on panostettu³² kaupan kehittämiseen. Venäläisten matkailijoiden määrän lisääntyminen viime vuosina on ollut positiivista alueen elinkeinoelämälle. Maailmanlaajuisen taloustaantumisen vaikutukset Venäjältä Suomeen suuntautuvan matkailun kehityssuuntiin lähitulevaisuudessa ovat kuitenkin vaikeasti arvioitavissa. Kaupan hyötyminen venäläisten matkailijoiden tuomasta kysynnästä on tähän asti silti ollut erittäin positiivista. Tax free-myyntissä Imatra on³³ Suomen paikkakunnista kärkipäässä.

Kasvatus- ja opetuspalvelut osallistuvat alueen elinkeinoelämän ja opiskelijoiden tarpeisiin vastaavan koulutustarjonnan kehittämiseen³⁴. Elinkeinopolitiikan tarpeisiin on vastattu monenlaisiin hankkeisiin osallistumalla. Kasvatuksen ja opetuksen palvelurakennetta on kehitetty pitkäjänteisesti.

Asukasvirtoihin vaikuttaminen

Valtuuston avaintavoitepäätöksen³ mukaan asumismahdollisuuksia tulee tarjota niin, että nykyiset imatralaiset valitsevat Imatran edelleen asuinpaikakseen ja uudet asukkaat kokevat Imatran vetovoimaisena. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut tulee valjastaa vetovoimatekijöiksi hakien uusia yhteistyömuotoja yli toimialarajojen sekä yhteisöjen ja yritysten kanssa.

Asukasvirtatavoitteessa ei ole onnistuttu. Valtuustokauden aikana on kaupungista muuttanut pois noin 400 henkeä enemmän kuin kaupunkiin on asukkaita muuttanut³⁵. Uusia asukkaita ei kaupunkiin ole pystytty houkuttelemaan riittävästi, samaan aikaan kun pois muuttoja aikaansaaviin tekijöihin ei myöskään ole kyetty vaikuttamaan toivotulla tavalla.

Teknisen toimen toimenpitein on tonttien markkinoinnin, kaavoituksen ja suunnittelun osalta asukasvirtatavoitetta kuitenkin pyritty toteuttamaan varsin ansiokkaasti. Valtuustokauden aikana⁹ luovutettiin tai myytiin tontteja 267 kpl, tavoitteen ollessa 220 kpl. Vuosi 2008 oli valtuustokauden ainoa vuosi, jolloin talousarviossa määriteltyä tavoitetta luovutettujen / myytyjen tonttien määrässä ei saavutettu. Myös Imatran YH_Rakennuttaja Oy sekä Imatran Vuokra-asunnot Oy ovat vuokra- ja osaomistusasumisvaihtoehtoja tarjoamalla osaltaan tähänneet asukasvirtoihin vaikuttamiseen.

Kulttuuripalvelujen toiminnalla on valtuustokauden aikana⁹ luotu erittäin paljon erilaisia kulttuurituotteita, joiden myötä kaupunkilaisten arkeen on saatu monenlaista viihdykettä. Lisäksi kulttuuripalvelut ovat tehneet Imatraa tunnetuksi ulkopaikkakuntalaisille esimerkiksi laajalti suosittujen teatteriesitysten myötä.

Seudullinen ja alueellinen yhteistyö

Edunvalvonnassa ja yhteistyössä tulee valtuuston avaintavoitepäätöksen³ mukaan onnistua olennaisesti silloista päätöksentekoaikajankohtaa paremmin. Kunnan omassa, seudullisessa ja alueellisessa edunvalvonnassa sekä yhteistyössä on pystyttävä saamaan näkyviä tuloksia. Kuntien yhteistyössä järjestettävien palvelujen kustannustason nousu tulee saada omien kustannusten nousua alemmaksi, silloin kun kunta toimii rahoittajana.

Yhteistyö erikoissairaanhoidon alalla on taloudelliselta painoarvoltaan ylivoimaisesti merkittävin alueellisen yhteistyön muoto. Imatran maksuosuudet sairaanhoitopiirille ovat päättyneen valtuustokauden aikana⁹ nousseet 14,1 %. Kustannusten nousun hillitsemiseen ei ole ollut Imatralla lääkkeitä sen enempää kuin muillakaan kunnilla.

Imatra on lähiseutuyhteistyössä mukana monenlaisten hankkeiden, projektien ja yhteistoimintasopimusten kautta. Esimerkkinä voidaan mainita vuoden 2009 alusta käynnistynyt³⁶ yhteistyö ympäristötoimen osa-alueella. Perusopetuksessa ja lukioissa taas on seudullista ja alueellista yhteistyötä toteutettu esimerkiksi kuntien yhteisten etäopetushankkeiden muodossa. Kulttuuripalveluissa voidaan esimerkiksi alueellisesta yhteistyöstä nostaa maakunnallisen lastenkulttuuritoimijoiden verkoston luominen³⁷. Sosiaali- ja terveystoimessa on sairaanhoitopiirin lisäksi runsaasti muutakin alueellista yhteistyötä. Esimerkiksi sosiaalipalveluissa osallistutaan Kaakkois-Suomen lastensuojelun ja vammaistyön kehittämisyksiköihin³⁸. Imatran Seudun Kehitysyhtiön toiminnassa seudullisuus on olennainen osa toimintaa.

Valtakunnassa käynnissä olevan kunta- ja palvelurakennemuutoksen peruslähtökohta on³⁹ auttaa kuntia turvaamaan hyvinvointipalvelut. Yleisesti

ottaen kuntakentässä koetaan⁴⁰ olevan laaja hyväksyntä siitä, että kuntien toiminnan on muututtava, jotta julkinen hallinto selviytyy edessä olevista haasteista. Imatra on monenlaisten hankkeiden, projektien ja yhteistoimintasopimusten kautta mukana lähiseutuyhteistyössä. Seudulliseen ja alueelliseen yhteistyöhön liittyvät kysymykset ovat Imatran osalta kuitenkin jo vuosia herättäneet runsaasti keskustelua.

Kunnan on pyrittävä⁴¹ edistämään asukkaidensa hyvinvointia. Hyvinvoinnin edistäminen tarkoittaa⁴² peruspalvelujen tuottamista. Mikäli näyttää siltä, että peruspalvelujen tuottaminen asukkaille nykyisellä kunta- ja palvelurakenteella tulee lähitulevaisuudessa hankaloitumaan olennaisesti, pitää uskaltaa tarkastella realistisesti myös muunlaisia vaihtoehtoja. Tärkeintä on, että palvelut tuotetaan. Kuntalaisilla on oikeus odottaa, että kunta tekee sellaiset ratkaisut, jotka parhaiten turvaavat peruspalvelujen saamisen kuntalaisille.

5. VALTUUSTOKAUDEN AIEMPIEN ARVIOINTIKERTOMUSTEN JOHDOSTA TEHTYJEN TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI

Arviointikertomus 2007

Tarkastuslautakunta totesi, että määrärahojen jaon tulee kohdentua siten, että talousarviossa hyväksytyt toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuvat. Vaikka toimintakatteen toteutuma oli noin sata prosenttia, ei tavoitteista toteutunut kuin noin 60 %. Kuntalain 65 §:n mukaan talousarvioon otetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat. Vuonna 2008 tavoitteiden ja toimintakatteen toteutumaprosentit ovat lähes samansuuruiset.

Tarkastuslautakunta näki kasvatus- ja opetustoimen palvelurakenteen korjaamisen välttämättömäksi. Toimialan talousarvio oli tarkastuslautakunnan mielestä muokattavissa realistiseksi kaupungin omin toimenpitein. Valtuusto²⁶ hyväksyi esitykset Teppanalan, Tainionkosken ja Sienimäen kouluyksikköjen sulkemisesta. Kulttuuripalvelujen puolella päätettiin sulkea Imatrankosken lähikirjasto. Vuonna 2008 sekä kasvatus- ja opetuspalvelut että kulttuuripalvelut pysyivät muutetuissa talousarvioissaan.

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnissa havaittavat ongelmat on nähty huolestuttavina jo useamman vuoden ajan. Vuonna 2008 ns. häiriöpalvelumenot⁴³ olivat 7,2 M€. Päätyneen valtuustokauden aikana häiriöpalvelumenot ovat lisääntyneet 1,6 M€. Tarkastuslautakunta totesi häiriöpalvelukustannusten kohoamisen sekä uuden lastensuojelulain kaupungille tuomien vaatimusten puoltavan hyvinvointineuvolan kaltaisten toimenpiteiden käynnistämistä. Varhaiseen puuttumiseen ja ongelmien ennaltaehkäisemiseen tähtäävän hyvinvointineuvolan käynnistäminen hyväksyttiin vuoden 2009 talousarviossa. Hyvinvointineuvolatoiminnan myötä ennakoitua⁴⁴ syntyvän merkittäviä taloudellisia säästöjä häiriöpalvelukustannuksissa.

Suurimpien toimialojen pysyminen budjettikehyksessä huoletti tarkastuslautakuntaa. Myös vuonna 2008 sosiaali- ja terveystoimi joutui turvautumaan määrärahan korotuksiin.

Arviointikertomus 2006

Tarkastuslautakunta arvioi sen hetkisen tilanteen valossa, että 10 M€:n vuosikatetavoitteen saavuttaminen valtuustokauden lopussa näyttää ilman voimakasta tulonlisäystä erittäin vaikealta. Tavoite kuitenkin saavutettiin, vuoden 2008 tilinpäätöksen vuosikate on 12,4 M€. Vuosikatteen kehitykseen vaikutti toimintakatteen maltillinen kehitys ja verotulojen kasvu.

Asukasvirtoihin ei vuoden 2006 arviointikertomuksen tilanteessa oltu kyetty vaikuttamaan riittävästi. Väestön väheneminen jatkuu edelleen.

Matkailun ja kaupan kehitys nähtiin positiivisena. Maailmantalouden uhkaavista näkymistä huolimatta matkailun kehitys on jatkunut suotuisana.

Tulevaisuuden kannalta keskeiseksi tekijäksi nostettiin Imatran menestyminen kuntien välisessä yhteistyössä. Asia on noussut nyt entistä merkittävämmäksi kysymykseksi peruspalvelujen tuotantomahdollisuuksien joutuessa yhä suuremmilta näyttävien taloudellisten haasteiden eteen.

Arviointikertomus 2005

Lautakunta painotti talousarvion merkitystä valtuuston tärkeimpänä ohjausvälineenä. Talousarvion sitovuudella turvataan valtuuston valta ohjata kunnan taloutta sekä asettaa tavoitteita ja rajoja alempien toimielinten ja henkilöstön toiminnalle. Kesken tilivuotta tulevien määrärahan korotusten todettiin hämärtäneen käsitystä talousarvion kokonaisuudesta. Valtuustokauden päättyessä voidaan todeta, että talousarvion sitovuus ei ole pitänyt koko valtuustokauden aikana. Jokaisena vuonna on jouduttu turvautumaan lisämäärärahoihin.

Merkitykselliseksi asiaksi nostettiin omistajan tahdon, tarpeiden ja tavoitteiden toteutuminen kaupungin konserniohjausjärjestelmässä. Esimerkkinä niiden riittämättömästä toteutumisesta mainittiin sairaanhoitopiirin maksuosuudet. Vuoden 2008 aikana on kaupungin johdon toimeksiannosta suoritettu sisäisen tarkastuksen selvitys koskien sairaanhoitopiiriltä Imatralle lähetettyjen laskujen sisältöä. Laskujen tutkimisen yhteydessä on todettu virheellisyyksiä sairaanhoitopiirin laskutuksessa. Sosiaali- ja terveystoimen tulee seurata laskutusta jatkossa erityisen tehokkaasti. Vuonna 2008 sairaanhoitopiirille maksettiin kaiken kaikkiaan 21,8 M€. Tämä on 30 % sosiaali- ja terveystoimen ja 19 % koko kaupungin toimintakatteesta.

6. YHTEENVETO

Vuosikatteella mitattuna valtuustokauden taloudellinen tavoite saavutettiin, kuitenkin jokaisena valtuustokauden vuotena jouduttiin turvautumaan kesken tilivuotta myönnettyihin lisämäärärahoihin. Päätyneen valtuustokauden aikana ei kyetty vaikuttamaan asukasvirtoihin riittävästi. Toimenpiteet palvelutuotannon mitoittamiseksi väestökehityksen mukaiseksi eivät olleet myöskään riittäviä.

Kuntalaisen palvelutarpeiden ja hyvinvoinnin arvioinnin mittaamisen kannalta tulisi hallinnossa kiinnittää huomiota valtuustoon nähden sitovien tavoitteiden asetteluun, arviointiin ja niiden mitattavuuden parantamiseen. Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt tähän asiaan huomiota jo useamman vuoden arviointikertomuksissa.

Elinkeinopolitiikalla on saatu aikaan myönteistä kehitystä erityisesti kaupan ja matkailun alalla. Seudullista ja alueellista yhteistyötä toteutetaan monin tavoin. Yhteistyön mahdollisen syventämisen vaikutuksia on syytä arvioida avoimesti.

Alkavalle valtuustokaudelle jää haasteita mm. kaupungin velkaantumisen, väestön vähenemisen ja työpaikkakehityksen myötä.

Nyt työnsä päättävä tarkastuslautakunta kiittää toimialoja osallistumisesta arviointikäytien valmisteluun ja toteutukseen. Kiitämme myös luottamushenkilöitä, kaupungin johtoa, tilintarkastajaa ja sisäistä tarkastusta hyvästä yhteistyöstä.

VIITTEET

- ¹ Kuntapalvelujen pelastusohjelma; Suomen Kuntaliitto 11.2.2009
- ² Kuntalaki § 65
- ³ Valtuusto 29.08.2005 § 81
- ⁴ Valtuusto 16.12.1996
- ⁵ Valtuusto 24.1.2005 § 8
- ⁶ Kuntalaki § 13
- ⁷ Konserniyhteisöt, taloussuunnitelma 2008
- ⁸ Valtuusto 2.6.2008 § 42 ja valtuusto 1.12.2008 § 86, valvonnan yhteistyökokous 11.11.2008
- ⁹ Tilinpäätökset 2005-2008
- ¹⁰ Kaupungin henkilöstötoimi; "Sairauspoissaolot työpäivinä yhtä työntekijää kohti 2006 - 2008"
- ¹¹ Tekninen lautakunta 8.3.2005 § 59
- ¹² Sisäisen tarkastuksen raportti "Honkajarjun lämpökeskushanke"; 25.3.2008
- ¹³ Tekninen lautakunta 16.9.2008 § 158
- ¹⁴ Imatran Vedeltä saatu selvitys 11,2008
- ¹⁵ Valtuusto 1.12.2008 § 87
- ¹⁶ Tekninen lautakunta 7.10.2008 § 165 ja 4.11.2008 § 198
- ¹⁷ Teknisen toimen asiantuntijaesitys, tarkastuslautakunnan työkokous 13.2.2009
- ¹⁸ Talousarvion (2008) käyttöohjeet
- ¹⁹ Valtuusto 23.10.2006 § 77
- ²⁰ Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta; Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto 2008
- ²¹ Kuntalaki § 65
- ²² Kaupungin taloustoimen väestötilastot (kaupungin asukasluku 1.1.2005 - 29 728, 31.12.2008 - 28 907)
- ²³ Valtuusto 2.6.2008 § 42
- ²⁴ Koulutuslautakunta 7.2.2006 § 17
- ²⁵ Valtuusto 19.6.2006 § 56
- ²⁶ Valtuusto 2.6.2008 § 44 ja § 45
- ²⁷ "Sivistystoimi"; esittelymateriaali kaupunginvaltuuston seminaarissa 2.-3.4.2009, Jussi Virsunen
- ²⁸ Talousarvio 2008
- ²⁹ Valtuusto 1.12.2008 § 89
- ³⁰ Sosiaali- ja terveystoimen lautakunta 17.3.2009 § 32
- ³¹ Imatran Seudun Kehitysyhtiö Oy, taloussuunnitelmat 2007-2008, 3/3 osavuosisikatsaukset 2005, 2006, 2007 ja 2008
- ³² Imatran Seudun Kehitysyhtiö Oy, osavuosisikatsaus 3/3 v. 2008
- ³³ Alueelliset talousnäkömät keväällä 2009; Työ- ja elinkeinoministeriö 3.3.2009
- ³⁴ Talousarviot 2006-2008
- ³⁵ Kaupungin taloustoimen väestötilastot
- ³⁶ Talousarvio 2009
- ³⁷ Tilinpäätös 2008
- ³⁸ Talousarvio 2008
- ³⁹ Kunta- ja palvelurakennemuutos - Kunnat toteuttavat uudistuksen, 2.painos; Suomen Kuntaliitto 2007
- ⁴⁰ Parasta nyt - Kunta- ja palvelurakennemuutoksen suunnitteluvaiheen loppuarviointi; Valtiovarainministeriö 2009
- ⁴¹ Kuntalaki § 1
- ⁴² Kuntatalouden ohjaus; Oiva Myllyntaus, Suomen Kuntaliitto 2002
- ⁴³ Sosiaali- ja terveystoimen häiriöpalvelumenolaskelma 2,2009
- ⁴⁴ Lasten ja nuorten psykiatrinen hoito Imatralla; mielenterveyspalveluiden ylilääkäri Veijo Nevalaisen lautakunnalle arviointikaudella 2007 esittelemä aineisto

IMATRALLA 14.05.2009

IMATRAN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Veikko Pohjola
puheenjohtaja

Esa Hirvonen
varapuheenjohtaja

Saana Helminen
jäsen

Jari Länsivuori
jäsen

Erkki Matilainen
jäsen

Sirkka Nurminen
jäsen

Kaija Tuuha
jäsen

Liite arviointikertomukseen:

Valtuustokauden 2005-2008 avaintavoitteiden ja strategisten linjausten toteutuminen

Valtuustokauden avaintavoite: Kaupungin palvelujen mitoittaminen väestökehityksen mukaiseksi

<u>Väestömäärä</u>	2005	2006	2007	2008	Prosentuaalinen kehitys v.2005->2008
* Väestömäärä	29 728	29 529	29 385	28 899	- 2,8 %

1.1. 2005 - 31.12.2008

(LÄHDE: Imatran kaupungin väestötilastot)

Avaintavoitetta tukeva strateginen linjaus:

Tilojen ja muiden **resurssien** käytön optimointi - yhtäältä riittävän hyvään ratkaisuun omassa toiminnassa tyytyminen ja toisaalta kattava tarjonta muille toimijoille.

Avaintavoitetta tukeva strateginen linjaus:

Omaa palvelutuotantoa on kehitettävä jatkuvasti **tehokkuutta** hakien - laadukasta palvelutarjontaa väestörakenteen muutokseen sovittaen.

Toimintakate

<i>Imatran kaupunki</i>	2005	2006	2007	2008	Prosentuaalinen kehitys v.2005->2008
* Toimintakate (M€)	-104,5	-106,1	-111,2	-115,0	+ 9,8 %

Toimintakulut

<i>Imatran kaupunki</i>	2005	2006	2007	2008	Prosentuaalinen kehitys v.2005->2008
* Toimintakulut (M€)	-139,3	-146,1	-148,4	-156,6	+ 12,4 %

(LÄHDE: Tilinpäätökset 2005-08)

Henkilöstökulut

<i>Imatran kaupunki</i>	2005	2006	2007	2008	Prosentuaalinen kehitys v.2005->2008
* Henkilöstökulut (M€)	-65,9	-68,8	-71,4	-74,6	+ 13,1 %

(LÄHDE: Tilinpäätökset 2005-2008)

Henkilöstömäärä

<i>Imatran kaupunki</i>	2005	2006	2007	2008	Prosentuaalinen kehitys v.2005->2008
* Henkilöstömäärä (kaikki yhteensä)	1972	1939	1969	1932	- 2,0 %

Vakituinen henkilöstö

<i>Imatran kaupunki</i>	2005	2006	2007	2008	Prosentuaalinen kehitys v.2005->2008
* Vakituinen henkilöstö	1610	1621	1619	1606	- 0,2 %

(LÄHDE: Tilinpäätökset 2005-08)

Valtuustokauden avaintavoite: Kaupungin vuosikatteen nostaminen 10 M€:n tasolle valtuustokauden aikana

Vuosikate

<i>Imatran kaupunki</i>	2005	2006	2007	2008
* Vuosikate (M€)	- 3,6	0,8	4,4	12,4

(LÄHDE: Tilinpäätökset 2005-08)

Avaintavoitteeseen liittyvä tahdonilmaisu strategisille linjauksille:

Strategiset linjaukset toteutetaan niin, että valtuustokauden lopussa noin 8 M€ voidaan käyttää tulorahoituksena **investointeihin**:

Investoinnit

<i>Imatran kaupunki</i>	2008
* Investoinnit (M€) (bruttomeno)	- 12,8
* Investoinnit (M€) (nettomeno)	- 12,0

(LÄHDE: Tilinpäätös 2008)

<u>Valtuustokauden avaintavoite: Kilpailukyky elinkeinopolitiikassa</u>
--

Avaintavoitetta tukeva strateginen linjaus:

Yritysten kasvutahto Imatralla on varmistettava - Imatralla olevien, tänne laajenevien ja uusien yritysten kasvutahdon kehittymistä on pystyttävä edistämään.

Aloittaneet ja lopettaneet yritykset

(Imatra)

	2005	2006	2007	2008	Vuosina <u>2005-07</u> yhteensä
Aloittaneet yritykset	89	111	132	... *	332
Lopettaneet yritykset	92	97	91	... *	280

* V. 2008 tilastoa ei vielä julkaistu

(LÄHDE: Tilastokeskuksen tilastot)

http://www.stat.fi/til/aly/2005/aly_2005_2006-11-02_kat_001.html

http://www.stat.fi/til/aly/2006/aly_2006_2007-11-01_fi.pdf

http://www.stat.fi/til/aly/2007/aly_2007_2008-10-23_fi.pdf

Perustetut yritykset

(Imatran seutu)

	2005	2006	2007	2008	Vuosina 2005-08 yhteensä
* Uusia yrityksiä perustettu Imatran seudulla	132	133	146	165	576

Lopetetut yritykset

(Imatran seutu)

	2005	2006	2007	2008	Vuosina <u>2006-08</u> yhteensä
* Yrityksiä lopetettu Imatran seudulla	----*	115	45	63	223

* Tietoa ei mainittu 3/3 v.2005 osavuositarkastuksessa

(LÄHDE: 3/3 osavuositarkastus 2005-08, Kehitysyhtiö)

Avaintavoitetta tukeva strateginen linjaus:

Venäjä-mahdollisuudet on hyödynnettävä - rajan läheisyyden matkailulle, yritys-elämälle ja kansalaisyhteistyölle tarjoamat mahdollisuudet on pystyttävä hyödyntämään.

Tax-free-myynti

	2005	2006	2007	2008	Prosentuaalinen kehitys v.2005->2008
* Tax-free-myynti Imatralla (1000 €)	2 421	4 141	5 503	7 318	+202,3 %

(LÄHDE: Global Refund-tilastot)

<http://keyeast.imatra.fi/images/tax%20free%2C%20paikkakunnittain%200812.pdf>

http://www.globalrefund.com/section/82/PDF/LocalNews1_2007web.pdf

Venäläisyöpymiset

	2005	2006	2007	2008	Prosentuaalinen kehitys v.2005->2008
* Venäläisyöpymiset Imatralla	47 382	65 408	85 982	104 487	+120,5 %

(LÄHDE:

http://keyeast.imatra.fi/index.php?option=com_content&task=view&id=124&Itemid=38)**Valtuustokauden avaintavoite: Asukasvirtoihin vaikuttaminen****Kuntaan muutto, kunnasta muutto ja nettomuutto**

	2005	2006	2007	2008*	Valtuustokausi yhteensä
* <i>Imatralle muuttaneet</i>	1 109	1 089	1 100	1 119	4 417
* <i>Imatralta pois muuttaneet</i>	1 182	1 155	1 245	1 239	4 821
* Nettomuutto	- 73	- 66	- 145	- 120	- 404

(* 31.12.2008 ennakkotieto)

(LÄHDE: Imatran kaupunki, väestötilastot)

Asukasluvun nettomuutos

	2005	2006	2007	2008	Valtuustokausi yhteensä
* Asukasluvun nettomuutos	-199	-144	-230	-248	- 821

(LÄHDE: Imatran kaupunki, väestötilastot)

Avaintavoitetta tukeva strateginen linjaus:

Asumisen strategiat asukasvirtojen kääntämiseksi nopeasti - asumismahdollisuuksien tarjoaminen niin, että nykyiset imatralaiset valitsevat Imatran edelleen asuinpaikakseen ja uudet asukkaat kokevat Imatran vetovoimaisena.

Valmistuneet huoneistot

	2005	2006	2007	2008	Prosentuaalinen kehitys v.2005->2008
Imatra	112	92	107	80	- 28,6 %

(LÄHDE: Imatran kaupungin talustoimen tilastot)

Asuntotuotanto Imatralla

(valmistuneet asunnot talotyyppin mukaan)

	2005	2006	2007	2008	Prosentuaalinen kehitys v.2005->2008
Omakotitalo	50	45	46	52	+ 4 %
Rivitalo	3	12	30	12	+ 300 %
Kerrostalo	59	35	31	16	- 73 %
YHTEENSÄ asuntoja	112	92	107	80	- 29 %

(LÄHDE: Imatran kaupungin taloustoimen tilastot)

Avaintavoitetta tukeva strateginen linjaus: Osaamisesta on huolehdittava paikallisesti - **koulutuksen** kehittäminen elinkeinoelämän ja opiskelijoiden tarpeita vastaavasti.**Jatko-opintoihin sijoittuminen**

	2005	2006	2007	2008
* Jatko-opintoihin sijoittuminen peruskoulun jälkeen (%)	98,7	98	100	98,9

(LÄHDE: Tilinpäätökset 2005-08)

Koulutuksen ulkopuolelle jääminen

	2005	2006	2007	2008
* Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat Imatralla, % kaupungin vastaavanikäisestä väestöstä	10,3	10,9	11,5	--- *

* V.2008 tietoja ei vielä saatavilla

(LÄHDE: SotkaNet)

Lukioon ja ammatilliseen koulutukseen hakevien määrät

	2005	2006	2007	2008
* Osuus lukioon ja ammatilliseen koulutukseen hakevista (%)				
- Lukio	47,3	47	38	45,5
- Ammatillinen koulutus	52,7	53	62	54,5

(LÄHDE: Tilinpäätökset 2005-08)

Avaintavoitetta tukeva strateginen linjaus:

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut on valjastettava vetovoimatekijöiksi - *uusia yhteistyömuotoja yli toimialarajojen sekä yhteisöjen ja yritysten kanssa hakien.*

Kävijämäärä liikunta- ja nuorisotoimen toimipaikoissa

	2005	2006	2007	2008	Prosentuaalinen kehitys v.2005->2008
* Liikunta- ja nuorisotoimen toimipaikoissa kävijöitä yhteensä	763 017	751 877	762 099	662 233	-13,2 %

Vapaa-aikatoimelle ja kulttuuritoimelle myönnetyt määrärahat

	2005	2006	2007	2008	Prosentuaalinen kehitys v.2005->2008
* Vapaa-aikatoimi					
- toimintamenot (M€)	- 2,9	- 2,9	- 3,0*	- 3,3*	+ 13,8 %
- toimintakate (M€)	- 2,4	- 2,4	- 2,4	- 2,7*	+ 12,5

* V.2007 ja v.2008 liikunta- ja nuorisotoimi

(LÄHDE: Talousarviot 2005-08)

	2005	2006	2007	2008	(Vuodet eivät ole keskenään vertailukelpoisia)
* Kulttuuripalvelut					
- toimintamenot (M€)	- 4,5 ¹	- 4,6	- 5,0 ²	- 5,4 ²	-----
- toimintakate (M€)	- 4,0 ¹	- 4,1	- 4,3 ²	- 4,6 ²	-----

¹ V.2005 toteutuneet tilinpäätösluvut, vuosina 2006-2008 talousarvioissa myönnetty luvut.

² Teatteri Imatra siirtynyt v.2007 alusta lukien kaupungin tuottamaksi palveluksi. Musiikki-instituutti ja työväenopisto siirretty kulttuuripalveluiden talousarvioon v.2006

(LÄHDE: Talousarviot 2005-08, Tilinpäätös 2006)

Valtuustokauden avaintavoite: Seudullinen ja alueellinen yhteistyö

Avaintavoitetta tukeva strateginen linjaus:

Palveluostojen tekeminen ammattitaitoisesti ja tehokkaasti, korostaen ostopalvelun laadun määrittelyä ja kunnan vastuuta asiakkaalle.

Avaintavoitetta tukeva strateginen linjaus:

Kuntien yhteistyössä järjestettävien palvelujen kustannustason nousu on saatava omien kustannusten nousua **alemmaksi** - silloin, kun kunta toimii rahoittajana.

Avaintavoitetta tukeva strateginen linjaus:

Edunvalvonnassa ja yhteistyössä on onnistuttava olennaisesti nykyistä paremmin - kunnan omassa, seudullisessa ja alueellisessa edunvalvonnassa ja yhteistyössä on pystyttävä saavuttamaan näkyviä tuloksia.

Palvelujen ostot ja niiden suhde kaupungin muihin toimintakuluihin

<i>Imatran kaupunki</i>	2005	2006	2007	2008	Prosentuaalinen kehitys v.2005->2008
* Palvelujen ostot (M€)	-48,4	-49,9	-50,9	- 53,9	+ 11,4 %
* Muut toimintakulut (M€)	- 90,9	-96,2	-97,5	-102,7	+ 13,0 %

(LÄHDE: Tilinpäätökset 2005-08)

Sairaanhoidopiirin maksuosuudet

<i>Imatran kaupunki</i>	2005	2006	2007	2008	Prosentuaalinen kehitys v.2005->2008
* Sairaanhoidopiirin maksuosuudet (M€)	19,1	19,0	21,2	21,8	+ 14,1 %

(LÄHDE: Tilinpäätökset 2005-08)

Määrärahan korotukset talousarviovuosien aikana

<i>Imatran kaupunki</i>	2005	2006	2007	2008	V.2005->2008 yhteensä
* Määrärahan korotukset talousarviovuoden aikana (M€)					
- Käyttötalous	3,6	1,1	4,7	5,0	14,4
- Investoinnit	0,9	0,4	1,6	1,2	4,1
Yhteensä	4,5	1,5	6,3	6,2	18,5

(LÄHDE: Tilinpäätökset 2005-08)